

СТОРІНКИ З МИНУЛОГО

Листопад
2025 р.

видання дрогобицьких краєзнавців Число 11 (43)

ІЛЮСТРОВАНІЙ МІСЯЧНИК ІСТОРІЇ, КУЛЬТУРИ ТА ПОБУТУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

ТРИНАЙЦЯТЬ ЛІТ ТОМУ...

*За монографією Олекси Кузьми
«Листопадові дні», що перейшла цензуру.
(мовою оригіналу)*

Хто з очевидців забуде той історичний день **1 листопада 1918 року**? Була це п'ятниця, до того свято по латинському обряду, день Усіх Святих, і населення Львова тим численніше висипалось на вулицю, гляділо здивовано на цей несподіваний переворот і власним очам не вірило. Навіть загал Українців був заскочений цією величезною зміною, що викликувала переворот в їхніх думках і заповідала нові, далекосяглі в наслідках події.

А дійсність була дуже поважна, наскрізь воєнна. В різних сторонах падали постріли, що-правда, в повітря, якими українське військо демонструвало свою готовність знищити безпощадно всяке протиділання. Ціле середмістя було обставлене скорострілами. Уставлено їх на чотирьох рогах Ринку, звідки розходитьс'я вісім вулиць, коло ратуша, Народного Дому, головної варті на площі св. Духа, театру, головної пошти, на площах Марійській, Галицькій і Бернадинській. Щоб унеможливити ворожий замах на Народний Дім та обсажені уряди в центрі міста, українські стежі ревідували всіх прохожих муштин. Військовим особам, старшинам і рядовикам, що не мали українських відзнак, відбирали всяку зброю. Опору не було ніде. Задержувані підносили слухняно руки вгору і давали себе спокійно обшукувати. В полудне не бачилося в місті вже ні одного австрійського вояка зі зброєю.

Сенсацію викликували численні тягарові авта, обсажені українськими відділами. Переїздили по цілому місту, наїжені скорострілами та крісами і розганяли більші юрби народу, накликаючи їх розійтись. Кріси звернені на всі боки, також у вікна горішніх поверхів, готові до пострілу у відповідь на всякий противиступ.

Трамваєвий рух ішов спершу, як звичайно. Згодом полишення цієї вигоди для населення показалося дуже небезпечним для української справи. Контроля трамваєвих пасажирів була неможлива, а, крім того, трамваєва комунікація була корисна для організації противника. Тому вже коло 10 години рано на приказ української

*Листопадовий зрив. Бої за Львів. Худ. Єдвард Козак.
Видавництво «Червона Калина». Нью-Йорк, 1965 р.*

військової команди трамваї щезли з міста. На головному дворці йшов, як звичайно, оживлений рух. Українська залога обсадила всі входи і виходи, тунелі, що ведуть на перон, і урядові кімнати, позволяючи на перехід тільки тим, що мали легітимацію, виставлену українською військовою владою, та дозвіл на відїзд. Рух поїздів на захід припинено, зате залізничний рух на схід і південь ішов правильно.

Взагалі українська військова влада вивязалась із свого завдання знаменито. Справність українських старшин і вояків була зразкова. Цілий плян перевороту переведено так прецизійно і далші розпорядки виконувано так бездоганно,

що чужинні військові старшини, яких у Львові було безліч, висловлювались про це з найбільшим признанням.

Для всіх львовян, без різниці національності, український переворот був великою несподіванкою. І тільки тому, що плян перевороту був тайною для всіх, за виїмком невеликого гуртка українських політиків і військових старшин, він удався. Навіть не всі члени Української Національної Ради знали про нього. Загал українського населення був заскочений dokonаним фактом.

Тепер усі свідомі Українці здавали собі ясно з того справу, що сталося велике революційне діло, яке зачинає новий період української історії. Вони розуміли і відчували, схвильовані до глибини душі, що переживають рідкий історичний момент, який трапляється раз на цілі століття, та що від хотіння і дальшої дієвої справності українського народу залежить тепер, чи цей історичний день стане справді початком нової, кращої долі. Для менше свідомого українського громадянства було тільки певне те, що робиться щось велике і надзвичайне, завалилося щось чуже, а на його місце треба поставити щось нове, своє.

В місті повно народу. Українці зворушені, захоплені і на радісах мало не падуть собі в обійми. Більше чутливі плачуть слезами найвищої радості, що перевищає всі особисті втіхи на світі. Українська молодь обох полів проходиться всюди з бравурою, заступає публіці дорогу, розпродуючи українські відзнаки.

Всюди видно українських вояків, що з крісами на рамени уважно пильнують спокою в місті. Глядять на них і не можуть надивитись українські громадяни, що прибули з далеких передмість. Своє, українське військо являється їм людьми, неначе з казки. І дехто старший не може стриматись, щоб у приступі сердешної радості не заступити воякові дорогу, стиснути міцно його руку, подякувати та побажати щастя. Були такі, що ходили від одного державного будинку до другого, щоби всюди наситити свої очі

видом героїв, що dokonали такого надзвичайного діла. А вояцтво сповняло гордо свою службу, не дбаючи за те, що ще від вчора нічого не їло й не знало, коли буде змінено. Воно щиро служило національній справі.

На день **1 листопада** був заповіджений зїзд українських делегатів з краю. Зїзд не відбувся, але багато громадян з провінції приїхало й попало несподівано між відносини, про які може й не мріяли.

Гарячим бажанням кожного провінціального патріота, що попав цього дня у Львів, було дістатися до Народнього Дому, щоб побачити першу українську команду. Однак, з огляду на можливу небезпеку, всі вулиці, що вели до Народнього Дому, були густо обставлені стійками, які не пускали нікого без окремої перепустки.

А в головній військовій команді йшла важка праця. Вітовський, Горук, Бубела та інші старшини, зі слідами неспяної ночі на лицах, відбирали звідомлення, диктували прикази, давали вказівки, пояснення та інформації. Командна машина йшла спершу нерівно, розмахувалась, а то й скрипіла. Видко було, що щойно твориться і доповняється в оцій безперервній, гарячковій праці.

Та вже в передполудневих годинах плян заняття й держання Львова, уложений і переведений вночі так основно, показався неvistарчаючим. Те, що було доцільним на самому початку, не було достаточним уже після кількох годин. Показувалося все щось нове, непередбачене в загальному пляні, і всі недотягнення треба було негайно доповняти. Проста спершу справа в міру її реалізації почала ускладнюватись.

Приходили донесення, що багато важних об'єктів ще не обсаджено, що різне державне добро як слід не хоронене, що місцями українських стійок і стеж забагато, а в деяких вулицях і дільницях їх зовсім не видати. Виринали непорозуміння щодо компетенції військових стеж і міліціонерів. На міліціонерів приходили вже скарги, що не сповняють, як слід, своїх обов'язків,

Львів. Перед «Народнім Домом» в часі боїв.
Часопис «Світ». — Львів, 1.XI.1925 р., С. 3.

Львів. Авто перед магістратом.
Часопис «Світ». — Львів, 1.XI.1925 р., С. 3.

пропадаючи по приватних домах. Стали доходити перші вісти про ворожі спроби протиділення. Приводили навіть поодиноких людей до самої команди. Крім того, зголошувалось багато старшин і стрільців до служби. Та найбільше звалювалось до головної команди ріжних чужонаціональних старшин за документами на виїзд і всякими інформаціями.

Всю ту масу письмених і устних звідомлень, донесень, пересторог і скарг, масу публичних і особистих справ полагоджував невеличкий гурток старшин. Адміністративний апарат команди не був ще налаштований, поділ праці не встановлений, а в додатку від самого початку відчувався брак військових сил.

Тимчасом на мурах міста появилися дві відозви української цивільної влади, що пояснювали населенню причини і ціль державного перевороту,

Цілий переворот відбувся зовсім спокійно і без проливу крові – явище в історії революційних актів дуже рідке. Не інтерновано ні одної людини, нікого не арештовано, не закрито

ні одної польської газети. Як далеко посувалася українська самопевність видно з того, що позволено кілька годин трамваям курсувати, щоб тільки публіка не нарікала. А коли Вітовському, якого Національна Рада зробила вже отаманом, доніс один очевидець, що до костела Єлисавети польські студенти носять під плащами поховану муніцію, а польські панночки з навантаженими валізками спішають до костела Марії Магдалини, він заявив рішучо:

– Ми переняли владу у Львові не на те, щоби з населенням війну зачинати. Ми війни не хочемо. Нашим завданням є завести і держати лад.

Погляд дуже ліберальний, але з військового погляду неоправданий, як про це переконався командант у найближчих годинах.

Польська контракція скоро проявилася і, зі зростом напливаючої з цілої Польщі підмоги, зросла на силі до тої міри, що українська молода армія після кільканадцятиденних завзятих боїв втратила Львів.

Газета «Неділя». – Львів,
Ч. 41(161), 1 листопада 1931 р., С. 2-4.

БОЙКІВЩИНА

(мовою оригіналу)

Середущу частину наших карпатських гір замешкує українське плем'я бойки. Звідки пішла ця назва, того вчені ще, певно, не знають.

Бойківщина, то гориста країна, звана високим або лісистим Бескидом. Шпили найвищих гірських хребтів високі до 5,900 стіп. Бойківщина покрита шпильковими й листовими лісами, а в них ведмеді, дики, олені й інша грубша звірина. Вище понад лісами знімаються чарівні пашиністі полонини, що на них випасаються стада овець і рогатої худоби. По галицькій стороні Бойківщину перерізують бистрі ріки: Ослава, Сян, Стрий, Свіча, Лімниця і Солотвинська Бистриця.

У поперечних і поздовжних долинах рік від непамятних літ живуть наші бойки. І жили б тут щасливо, якби не злидні наших часів. У цих долинах плекають збіжжя й садовину, на соняшних місцях вдається й виноград.

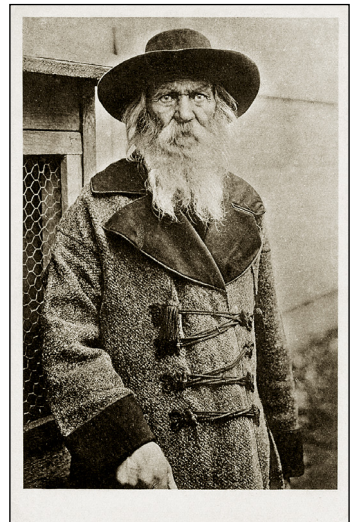
Ціла Бойківщина багата на підземні скарби як нафта, земний віск, каїніт, сіль, камінне вугілля. Трискають тут також лікувальні джерела, при котрих тут і там улажено купелеві заведення. На жаль, наші бойки всі скарби своєї землі дали собі видерти ріжним зайдам-чужинцям.

На бойківській землі багато солоних джерел і копалень соли, напр. Ляцьке коло Добромиля, Стебник, Дрогобич, Болехів, Долина, Калуш, Ти-

рива Сільна, Стара Сіль, Ясениця Сільна. В околиці Калуша величезні копальні потасової соли й каїніту. Лікувальні води є скрізь по бойківській землі, однак дотепер мало використані, тільки в Трускавці, Моршині, Гребенові, Зелемянці, Підлютім.

У прегарних, заслонених від вітрів долинах, розкинулись міста й містечка: Балигород, Лісько, Лютовиська, Турка, Старий і Новий Самбір, Стара Сіль, Хирів, Дрогобич, Борислав, Сколе, Смерже, Стрий, Болехів, Долина, Калуш.

Перед Першою світовою війною бойки масами ходили на заробітки на Угорщину, на так звану угорську «пушту», звідки привозили на зиму гарний гріш і кілька міхів твердого збіжжя. Синевідські бойки славились торгівлею сливок, орхів і фіг. Їхні торговельні зносини сягали на Балканський

Типи Стрийщини.
Фото Л. Янушевича.
Львів, 1930-ті рр.

півострів, навіть до Малої Азії і Єгипту. Всюди їздили без паспорту. Нині належить це до історії. Діти тих славних бойківських торговців зійшли на жебраків, а внуки слухають оповідань своїх дідів, як вони колись торгували на Бернардинській площі у Львові. Не один бойко, доробившись на торгівлі маєтку, будував у своєму селі церкву, або давав гроші на інші добродійні цілі. Кожний старався вернутись до дому на Великдень, щоби у своїй церковці заспівати «Христос воскрес!»

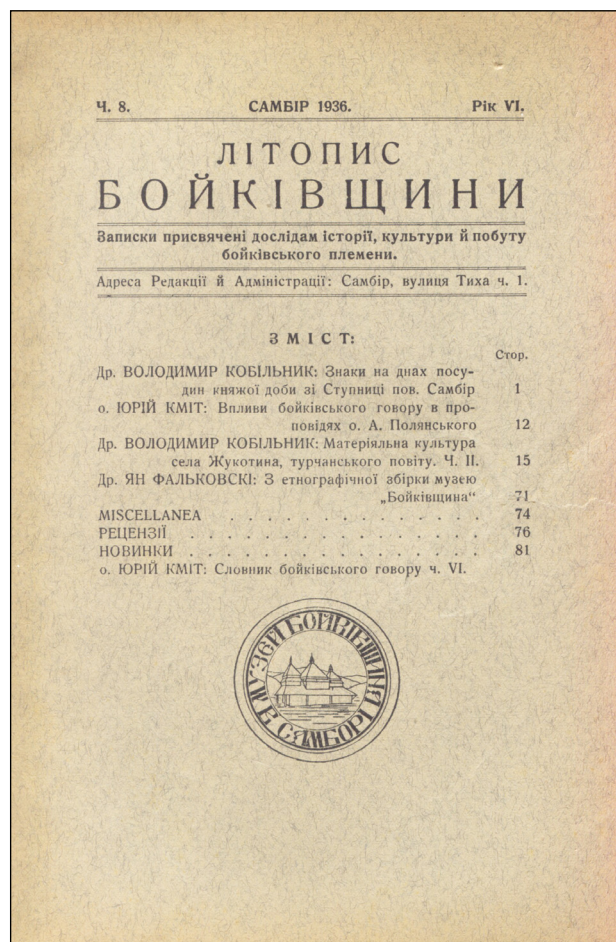
Бойки назагал тихі, лагідні і спокійні. Побожні, вони масами відвідують свої дві славні відпустові місцевості: Гошів і Лаврів. Вони також заховують свої давні звичаї. Вдоволяються якою будь їжею. Пісна бульба і капуста через цілий рік, а як є вівсяний ощипок (паланиця), то вже гаразд, голоду нема. Однак в останніх часах і цього часто не було, і на Бойківщині був часто голод, а вслід за голодом різні пошесні недуги, головню тиф.

Хату будує бойко з ялових бревен. Побіч світлиці, в якій мешкає, будує комору, відтак сінні, за сіннями – стайню, боїще і стодолу з дровитнею – усе під одним дахом, який накриває соломною, часом черепицею. Вікна звичайно малі, мало більші, як на півтора стопи і майже ніколи їх не отвиряє. Двері низькі. В хаті величезна піч, напроти неї мисник і ліжко. Збоку довгий, вузький стіл. Це рід скрині, в котрій бойко тримає всячину: одіння, постолі, полотно, печені паланиці. При столі деревляні лавки, що біжуть здовж стін. Перед столом лавка, а при печі припічок. На лавах, на припічку, на печі спить челядь, на ліжку господар, господиня й мала дітвора. На ліжку солома, або гороховянка, часами прикрита веретою, у головах одна довга, вузька подушка. Над ліжком ви-

Русско-равський повіт. Хрест'янські типи.

Селянські типи. Рава-Руський повіт.
Видання Г. Гануляка. Львів, 1914 р.

«Літопис Бойківщини» – часопис, який видавався музеєм «Бойківщина» в Самборі впродовж 1930 – 1938 рр.

сять на жердках кожухи, куртки і т. п. На Бойківщині не будують ніде окремих стоділ, стаєн, шіп, клунь. Усе тримають під одним дахом. Вимолочене збіжжя тримають у скринях, «сусіках» на стриху над хатою, а немолочене збіжжя, сіно, конюшину, соломку тримають рівнож на стрихах, над стайнею, обоїщем і в прибудованій шіпці, де місце на вози, візки, сани. Перед великою війною бойки уживали ще некованих возів і деревляних плугів. Такими плугами не могли добре виорати землі, тому й мало вона родила вівса. Нині те все закинули, прийшов і тут деякий поступ.

Бойко пильно береже давні звичаї. Ось у деяких сторонах є звичай кликати землю на свідка своєї правди. На доказ, куди біжить його межа, якщо не має на те свідків, бере на голову кавалок скиби і в приявності громадської старшини та при звуках церковних дзвонів йде тою лінією поля, куди має йти його межа. Як перейде щасливо до кінця, виграв справу, бо свята земля була йому свідком. Бувало, оповідають старі люди, не один за неправду серед дороги падав трупом. За неморальний вчинок, або за злодіяство карали «гусаком». Були то дві тертиці (дошки), споєні надоліні і вгорі поперечками. В середині був отвір, куди оскарженому запихали руку і голову. Так мусів стояти через цілу Службу Божу коло

церкви, а люди насміхалися з нього.

Бойки мають трохи примішки волоської крові. В XIV і XV віках осіло в нас у глибоких горах кількадесят сіл волоських пастухів на так званім волоським праві. Нині вони перемішані з нашими бойками і говорять чистою українською мовою з добрим наголосом. В деяких селах в глибоких горах свого віта (солтиса) називають князем. Це останок волоського права.

Між бойками є кілька осель німців із часів цісаря Йосифа II¹. Всі вони добрі господарі, працьовиті, витривалі, відживляються ліпше від наших бойків і тримаються окремо.

Є тут кільканацять сіл так званої загонової або ходачкової шляхти. Це рівнож українці, споконвічні мешканці тих самих гір, але протягом віків наділені шляхетським правом. Панщини не відробляли. За це ходили на війну, або пильнували границь від угорських гільтаїв, так званих сабатів, що часто нападали на наші землі. Ця бойківська шляхта тримається трохи здалека від «хлопів». Має себе за щось ліпшого, хоч така сама темна й вбога, як «простий хлоп». Горда своїми «гербами» і скорше приймає чужі звичаї й обичаї. З браку освіти дається легко обдурювати

ріжним пройдисвітам, що обіцяють їй золоті грушки на вербі.

Бойки назагал спосібні і понятливі. Бойківські діти дуже чемні, вчаться в школі охоче й легко виучують чужі мови. Молодь має здібности до мистецтва. Не один хлопчина виструже ножиком з одного кусника дерева пташку в леті, або серну в бігу, мов правдивий артист. Подібно як гуцули, бойки вміють робити різні інкрустовані речі. Бойківські вишивки й писанки наскрізь оригінальні, інші від гуцульських. Одні й другі можна оглядати в бойківському музею в Стрию або в Самборі. В тих двох містах наші тямущі люди заложили музеї, в котрих зберігають всяку бойківську старовину, яка таки на наших очах гине. В тих музеях можна побачити старинні бойківські одяги, жіночі й чоловічі, давню домашню посудину, старинні церковні образи і писані книги, дерев'яні стародавні плуги, різне стародавнє начиння, старинні солом'яні й суконні капелюхи, діточі забавки, тощо.

Іван ФИЛИПЧАК

Часопис «Життя і школа» – незалежний орган українських педагогів та батьків у вільному світі. USA. 1975 р., Ч. 5(154). С. 36-38.

¹ Йосиф II – австрійський цісар (1780 – 1790).

ДЕЩО ПРО ГУЦУЛІВ

(мовою оригіналу)

Гуцули замешкують просторонь землі від жерел Лімниці аж глибоко в Буковину и до Сиготу на Угорщині. Назву «Гуцул» виводять історики від роменського «uł-huc» т. є. розбійник.

Гуцули називають себе де-куди «Чорногорцями» від Чорногори; найвисші її верхи суть Шпиці, Говерла и Ворохта; побіч Чорногори суть Жупаня, Стіг, Балтагул, Игрець (по віруваню Гуцулів виправляють на тій горі «Мавки» – себ-то лісові русалки свої танці), Буковець, Брусний и. д.

Гуцул відзначається хорошою и сильною будовою тіла, и ростом високим. Око его чорне, сміле, лице и ніс повздовжні, волосся довге (декуди, пр. від Кутів и Жабего, аж понизше рамен) також чорне, вуси довгі, нестрижені.

Стрій гуцульський – можна сміло сказати – найкращий зі всіх, які наші руські поселяненосять, и при тім дуже малевничний.

Стрій Гуцулів відповідний зовсім орографічному складови Гуцульщини. Довга сукмана чи опаньча спиняла б Гуцула в его дуже скорім ході, тим більше, що ему треба по горах ходити, для того и на ноги одівають легкі кордобаньці, не

тяжкі чоботи. Відтак Гуцул мало возом їде (тому и дуже мало возів в горах – більше беньдюг), а все досідає коня, того невідступного товариша свого; до їзди верхом, звісно, короткий сердак спосібнійший. Обпинки, що їх носять жінчини (тії коротші від спідниць и не зішиті) також відповіднійші до їзди верхом. Гуцулки їздять на конях рівно як чоловіки.

Хати будують з дерева, найбільше соснового; стін не ліплять и не тинкують зверха, а ставлять просто с пів-округляків, гладкою стороною до середини, округлою – на двір, и с середини тільки глиною вимазують и білять. Зверха покривають хату драницями, т. є. дошками, котрі часто ще грубими каменями прикладають для обеспеки проти вітрів. Кімнат звичайно дві, рідко лиш одна с присіню, т. є. хоромами и коморою. Для «маржини» ставлять або осібно стайню, або роблять на се позад хати підаше зі стіною попереду. Хати звернені вікнами до полудня або сходу.

Села гуцульські дуже ростяглі и тягнуться або в котлині поміж горами повздовж ріки, або роскинені по горбах так, що Гуцул не бачить

Гуцул «Легінь». Фото М. Геллера.
Надвірна (Івано-Франківщина), 1929 р.

Гуцулка-молодиця. Фото М. Синьковського.
Косів (Івано-Франківщина), 1930 р.

хати свого сусіда, бо вона за горою; пр. в Річці (в Косівськiм), де село в об'ємі чотири квадратних миль тримає, а Жабе о много більше.

С природи вже Гуцул дуже прив'язаний до своїх гір; его хіба крайня біда вижене с хати шукати заробку на долах при зрубi лісів. Він тільки на своїх верхах и полонинах чує себе вільним, и все банує за ними. При тім смілий, навіть буйний; хід его дуже скорий, обороти легкі, взір бистрий. Відтак Гуцул дуже палкий, завзятий; образи не забуде своему противникови и пімстить її хоч би по літах, а як бє, то удари его часто смертельні,

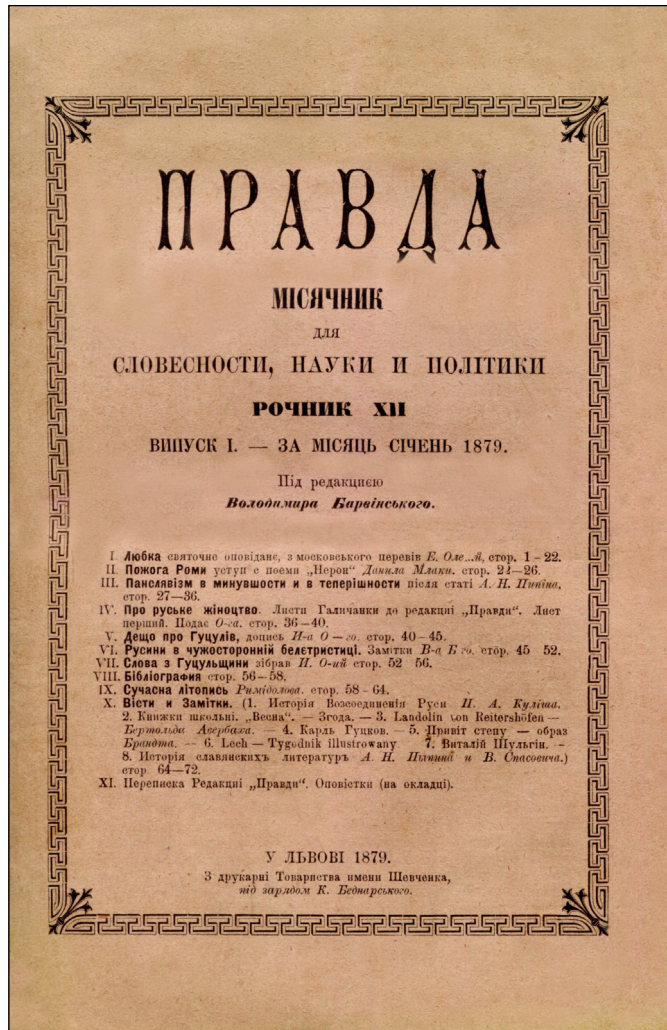
бо вимірені в голову. Незнайомого собі чоловіка, особливо сурдутового, дуже підозріває и недовірко до его відноситься; неохотно буде відповідати на питанє, и так недокладно и уривочно, що треба довго тягнути з его, поки дійдеться до ладу.

Як всюди між нашим народом, так и тут грубий забобон все ще глибоко вкорінений. И Гуцул не свобідний від пересудів, уроків, упирів, пристріту¹ и т. и. По части, здається мені, має не малий вплив на се буйна дика природа гірська.

¹ Пристріт – наврочення.

Карпатські типи.
Гуцульське подружжя.
Видавництво Е. Шраєра.
Відень (Австрія), 1915 р.

Щоби уроки не чіпалися, носять Гуцули, особливо дівчата и жінки, на шії «колтічки»! Проти «пристрігу» уважають за спосібне «відчеркнути», себ-то діткнути одежі незнаомої особи, котра могла б пристріт навести (особливо на дитину).

Вірують, що град та тучу можна відвернути.

Відтак, кажуть, що як кому зацвите другий раз (в осені) груша або слива, то конче з родини хтось вмере. В однім селі зацвила богачеві сего року вдруте яблунь, та купив зараз чашу до церкви и найняв службу Богу, аби нещасте відвернути. Коли йде жінка по воду, а побачить вас оподаль на переді або позад себе, вернеться с порожніми коновками у загороду и ждатиме, доки перейдете.

Ворожитів та знахорів тут більше як деінде, а буйна природа гірська достарчує їм не мало всілякого зіля; и лучається, що бувають між Гуцулами знахорі, що улічать де-яку слабість, однак штуку свою держать у великій тайні, так що коли пр. отець і знає, то синові виявить аж тоді, коли вже близький смерті, и то під присягою, що він її нікому не відкриє.

До забави та танцю Гуцул дуже охочий; не мине неділі и свята без толоки на зарінках. Їх танець – коломийка, танцюють її при одній скрипці (скрипників у них доволі) в той спосіб: легені виходять на середину и викликають дівчат, відтак стають в колесо 10 до 12 люда, беруться руками всі по-під пахи и крутяться в колесі кілька хвиль в оден, а на відміну – в другий бік. Таких груп танцює кілька рівночасно и нехай би хто не думав, що то легка річ в такім великім колесі до такту крутитися; для того вони вже від малу до того заправляються, позаяк не вміти складно танцювати – великий сором. Танець той навіть гарний, особливо коли більше груп рівночасно крутяться.

Допись И. О.

Місячник «Правда». – Львів,
січень 1879 р. С. 40-45.

(далі буде)

ЯК РАЙМУНД ЯРОШ «ЛЮБИВ» УКРАЇНЦІВ

Багато з нас чули про останнього бургомістера Дрогобича і, як його ще називали, власника Трускавця Раймунда Яроша (1875 – 1937). Постать досить відома і шанована у польських колах ще й донині. Свого часу чимало зробив для розвитку Дрогобича і Трускавця. У своїй промові 14 травня 1916 р., при відкритті «Збруйного Лицаря» в Дрогобичі¹, назвав українців **братнім народом** (газета «Українське слово». Львів, 17 травня 1916 р.). Однак, коли Польща у 1918 р. стала незалежною державою, ставлення бургомистра до українців чомусь різко змінилося. Братерство

одразу кудись випаровувалося, про що свідчить нижченаведена інформація.

З газети «Діло». Львів.

14 вересня 1929 р.

(мовою оригіналу)

«Вже кілька разів писалося в «Ділі» про відносини в Трускавці і про різні невігоди й терпіння широких кругів місцевого населення. Нещодавно був допис у «Ділі» про цькування українського населення, якому не дозволяється навіть на фестини, аби – Боже борони! – кураційники з Варшави чи з Познанщини не побачили, як

¹ Про відкриття «Збруйного Лицаря» в Дрогобичі див. «Сторінки з минулого». Ч. 10(42), 2025 р.

Раймунд Ярош
(1875 – 1937)

культурно вміє бавитися місцеве населення й аби один чи другий з них не допоміг придбати білету на культурно-освітні почини українського селянства.

Та ці цькування українського населення – це тільки одна сторона медалі. Варто поглянути й на другу: господарку всемогучого й необмеженого нині власника

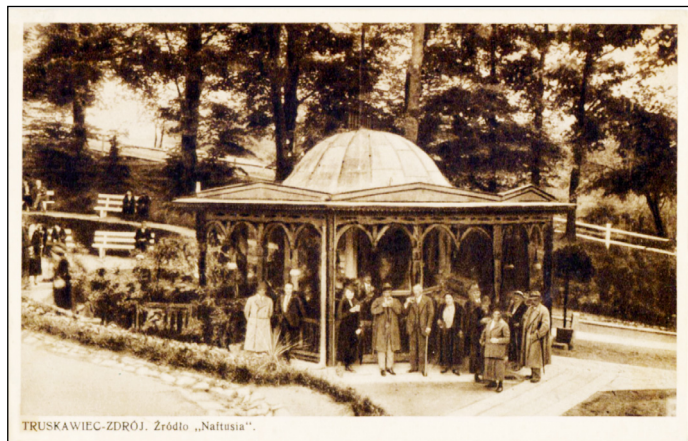
Трускавця п. Яроша, що як посадник цієї кураційної місцевості опанував її зовсім і підпорядкував її зі всім і вся своїм власним інтересам.

Як веде господарку в Трускавці всевладний Ярош, видно найкраще з того, що він з колишніх 5% свого посідання в цій місцевості довів до того, що нині Трускавець – це власність його і його спілки. Місцеве населення позбавлено всяких прав, воно не має ніякого голосу й опинилося на становищі невільників. Йому не можна навіть заглянути до ресторану на терені купелевого заведення, воно не сміє навіть вступити до парку без перепустки чи легітимачії. Що більше: місцевому населенню заборонено ходити по громадських теренах, навіть ходити чи їздити по повітовій дорозі.

Наче зачумленим! За переступлення приписів п. Яроша в цих справах падуть на людей кари, як з рога обильности.

В дальшому варто зазначити, що води в Трускавці не дістанеш, хоч би потребував її для рятування зімлілого. Одна-єдина і головна керниця замкнена на ключ. Хочете води – мусите купувати содову воду виробу Яроша і на це нема ради. А від якогось часу замкнено для населення й дорогу до Городища, якою воно ходило без перепон від незапам'ятних часів. Поліція, що пильнує цього переходу, не пускає туди нікого, так, що копальняні робітники, які ходять щодня до праці, мають 4-5 км. дороги більше.

Та це ще далеко не все. «Нафтусі» невільно нині черпати місцевому населенню під строгою карою, навіть тому, хто має спільні ґрунти. А щоб довести до своєї здавна вимріяної ціли: посісти «Нафтусю» на власність, страшить п. Ярош населення вивласненням, хоч «Нафтуса» лежить переважно на ерекціональних ґрунтах. Ці ґрун-

Трускавець. Джерело «Нафтуса».
Видавництво «Штука». Краків, 1933 р.

ти оцінюють на яких 3 (три) мільйони злотих, а п. Ярош мав би охоту виміняти їх за свій маєток, що вартує не більше, як триста тисяч злотих».

Отже, бачимо двуликість пана бургомистра: до проголошення незалежності Польщі українців називав **братнім народом**, а після її проголошення вони стали гідні цькування зі сторони поляків, і це при тому, що українці становили 65% населення тодішнього Трускавця. Не дивлячись на це, ще й сьогодні серед нас багато хто досить схвально відгукується про Р. Яроша. Це, очевидно, пов'язане із незнанням справжньої інформації про нього як про людину, яка усіляко принижувала, утискала та цькувала українців.

Подав Володимир САДОВИЙ

Трускавець. Загальний вид.
Видавництво «Штука». Краків, 1935 р.